

Aquesta segona part constitueix un veritable llibre de sortides, una guia per a les activitats de camp. I si bé la presentació en forma d'itineraris no és, certament, nova, no perd per això llur «actualitat»: els itineraris obliguen a ser llegits coneixent el territori que descriuen. I és així que de forma natural es passa a relacionar ambdues parts principals de l'obra. Puix que la primera és base de la segona en el sentit que complementa les descripcions dels itineraris amb una visió més globalitzadora, i perfila el tret característic del medi tractat.

El medi natural...; text fet amb rigor científic, i alhora expressat en un llenguatge entenedor i ben adequat per a qui es destina. La sensació global que en resulta és de continuïtat –tant de presentació com de contingut. Els itineraris ofereixen una base informativa perquè cada professor en realitzi l'aplicació didàctica més convenient, en el cas de reproduir-lo amb els seus alumnes. La informació bibliogràfica que s'hi acompanya i els suggeriments didàctics faciliten aquesta feina. Val la pena recordar que en els centres de recursos –amb seu a cadascuna de les comarques– es poden trobar inventaris actualitzats dels materials didàctics i serveis per a l'ensenyament de les ciències naturals, i són oberts a la consulta i ús de tots, especialment dels ensenyants. La xarxa d'autors que hi ha treballat és important; cadascun dels capítols i itineraris està redactat per una o més persones que, per llur línia de treball o vinculació geogràfica, estan estretament vinculades al tema o itinerari en qüestió. Quin esforç individual i de coordinació que això deu haver representat!

El llibre té un disseny adequat i positiu, i respon perfectament al seu servei d'eina de divulgació i alhora de treball. El format literari de les planes és excel·lent.

Potser s'hauria pogut dedicar un parell de capítols de la primera part a reflectir els aspectes, diguem-ne «conjunturals», o polítics, si voleu, que afecten de ple el manteniment del paisatge gironí. En un, les campanyes proteccionistes i les seves conseqüències (la dels espais volcànics d'Olot i de Santa Pau –de 1976 a 1981–, la dels Aiguamolls de l'Empordà –de 1976, també, a 1983, etc... I en un altre, es podrien haver valorat els estudis del medi natural en aquestes terres i, per què no?, la seva incidència en la planificació urbanística dels municipis de la regió.

Però, fet i fet, un sol tret: ni cobertes ni tripa són fetes amb paper ecològic.

Aquesta publicació és modèlica dins del seu gènere de recull de treballs d'un simposi. L'especialista que hi busqui erudició, n'hi trobarà certament poca; però al públic extens però inquiet li sorgiran coneixements i preocupacions. L'interès de les entitats que li han donat suport és alhora una bona notícia. Aquesta és una publicació molt ben pensada que aplaudim... i que recomanem.

Teresa Vilaró i Reverter
Pere-Miquel Parés i Casanova

Joaquim Ruyra, revisat

JULIÀ CAPDEVILA, M. Lluïsa
Joaquim Ruyra, narrador.
Publicacions de l'Abadia de Montserrat,
Barcelona, 1992, 342 pp.

Ara que en bona part de la literatura nostrada es troba a faltar la immersió en les fonts del llenguatge, la lectura de l'obra de Joaquim Ruyra (1858-1939) serà sempre un estímul per a qualsevol lector o escriptor que vulgui gaudir i aprendre amb una obra narrativa breu i intensa, que ha estat considerada un model estilístic amb uns valors narratius de primer ordre.

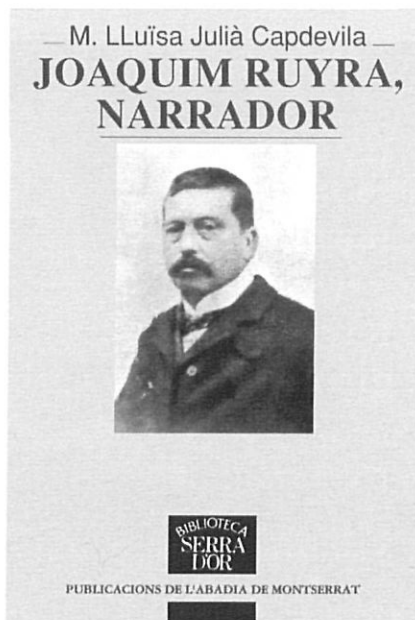
L'obra de Ruyra és ben especial dintre de les tendències de la narrativa modernista. Ben sovint, tot queda subordinat a l'explicació dels ambients i a un sensualisme verbal que no afecten gaire l'acció ni els personatges. Llegiu, si us vageu, el retrat literari que li va fer Josep Pla: veureu com n'admirava aquesta superba consciència estilística i lingüística. Qualsevol escriptor té una certa enveja per aquesta depuració a la qual Ruyra sotmet la seva obra. L'autor de *Marines i boscatges* o de *Pinya de rosa* encarna el perfeccionisme d'un narrador, més que no el pas del novel·lista. La inviabilitat de la novel·la llarga: *La gent del mas Aulet*, ens ho demostra. Ruyra es mou més còmodament amb l'obra in-

tensa i curta, sovint encasellada per tòpica, amarada de religiositat. Encara avui sorprèn lectors i estudiosos, amb el llarg camí d'aprenentatge que va fer en passar d'un realisme sincer a un art més depurat i intemporal, cisellat com mai ningú ho havia fet, a excepció potser d'algunes produccions dels representants de l'Escola Mallorquina. M'agrada llegir Ruyra per la seva lliçó de bellesa amb una objectivitat feta a la seva mida. Ningú no ha descrit el mar com ho féu ell. És el Conrad català, l'home que narra ambients, reincorpora el folklore en la creació literària i que, segons Joan Fuster, practicava un ruralisme blanc.

Tot això ve a compte perquè Maria Lluïsa Julià, gran coneixedora de l'obra de Ruyra i sobre el qual en prepara una biografia, no fa gaire ha publicat la seva tesi doctoral sobre *Joaquim Ruyra, narrador*. Després de la lectura d'aquest assaig són moltes les reflexions que em vénen a la memòria sobre l'art de narrar de Ruyra. Maria Lluïsa Julià –que demostra ser una bona lectora– n'estudia les obres i els manuscrits i les seves diverses etapes narratives que des d'ara permetran rectificar molts punts de vista superficials sobre la trajectòria de l'escriptor blanenc.

De tota aquesta llarga evolució, i com a creador d'un llenguatge literari propi, en volia destacar alguns punts, que són els que m'han interessat més com a lector d'aquesta obra.

Hi ha un Ruyra al qual no li agradava el panteisme dels decadentistes i s'estima més idealitzar un món casolà i una realitat amb una tècnica impressionista amb la captació de formes, colors i sons. Franciscà en els temes però opulent en el llenguatge, la coneixença dels simbolistes francesos, sobretot Verlaine, el duu a revestir la seva prosa d'un tractament rítmic i poètic. S'acosta al poema en prosa, però no solament en un pla formal. Vol incorporar conceptes i idees al text imaginatiu. En les seves narracions solda forma i concepte en un argument que el vol vigorós, i en una llengua molt ben treballada. Recordem que el 1906 participa activament en el I Congrés de la Llengua Catalana i que el seu interès per la llengua és constant

fins al punt de treballar a les oficines lexicogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans al costat de Pompeu Fabra. L'any 1908 fou nomenat membre adjunt de la Secció filològica de l'IEC.

En un període de temps no gaire llarg, Maria Lluïsa Julià ens ha ofert dos altres llibres que diuen molt d'aquesta atenció cap a Ruyra: *Una tarda per mar i altres narracions* (Barcanova, 1991) i *Ruyra inèdit* (Girona, 1991). Ara, en aquest nou estudi completíssim, insisteix també en un altre tema massa poc conegut com és el del seu aprenentatge narratiu i sobre els anys de formació. Ruyra comença a escriure en català quan té més de 30 anys i presenta les primeres narracions literàries als Jocs Florals de Barcelona de l'any 1896, quan en complia 38.

De la trajectòria de Ruyra valora també amb encert les diverses etapes de la seva obra amb l'evolució de la narrativa des dels seus inicis no gaire coneguts fins que és un creador reconegut i estimat per tothom. Així els tres reculls narratius són vistos amb el detallisme d'una lectora pacient que primer esmicola i fragmenta un material per després tornar-lo a reconstruir amb les peces ordenades amb profunditat.

En les narracions del primer període (1896-1897) hi ha el predomini de la repetició lèxica; augmenta l'element narratiu en el segon (1898-1899), i en el tercer (1900-1903) dóna més importància a l'element popular i costumista.

No volia deixar aquesta ressenya sense remarcar altres punts d'interès. Els apèndixs documentals amb la primera versió castellana de *Les senyorettes del mar* són molt interessants. Hi ha també una extensa bibliografia amb l'obra literària de Joaquim Ruyra i una bibliografia sobre el seu autor. La base documental i la metodologia també són molt convincents, ja que estudia cada obra en relació amb els moviments que la generaven. Revisa documents i manuscrits de la casa pairal de Ruyra a Blanes i desfà el tòpic d'un Ruyra escriptor catòlic que certa crítica ha deixat confinat a una visió reduccionista.

Cal parlar també de la llengua. Segons Maria Lluïsa Julià, Ruyra va participar en la creació del seu model literari. A partir de 1860, accepta que la llengua catalana torna a recobrar un prestigi social amb els Jocs Florals i per això deixa de banda el castellà per apropar-se al català. És partidari de la normativització, però no per això deixa de recollir la riquesa expressiva i lèxica del poble. En el *Rem de trenta-quatre* hi ha amb saviesa la narració de la poètica ruyriana.

Tinguem present, però, que darrere totes les narracions, Ruyra sempre investiga sobre els interrogants que es planteja l'home en aquest pas per la vida. Això sol ja el fa un escriptor universal.

Pep Vila

Un document per a la història

Diversos autors
I Jornades d'Arqueologia Industrial de Catalunya.
Museu d'Hospitalet i Ajuntament d'Hospitalet
Hospitalet de Llobregat, 1992

Entre els dies 23 i 26 de novembre de 1988 es van celebrar les primeres Jornades d'Arqueologia Industrial de Catalunya a l'Hospitalet de Llobregat, organitzades per l'Associació del Museu de la Ciència i la Tècnica i d'Arqueologia Industrial de Catalunya, la Societat Catalana d'Arqueologia i el Museu de l'Hospitalet.

Les jornades varen constituir un autèntic èxit de participació, i aplegaven un important nombre d'estudiosos de diverses disciplines que presentaren un total de 52 comunicacions.

La publicació, com les jornades, s'estructura en tres grans apartats (metodologia, conservació i utilització del patrimoni industrial i estudis) més un quart de conferències.

El primer s'anomena «Metodologia per a l'estudi del patrimoni industrial» i està introduït per la ponència de Santiago Riera «L'arqueologia industrial: necessitat d'una metodologia apropiada». En aquesta ponència es planteja la indefinició que afecta tant els objectius de l'arqueologia industrial com la delimitació temporal del seu àmbit d'estudi. Riera proposa «...pel que fa als límits temporals,

som partidaris de no imposar-los [...] podria representar una restricció molt negativa en una matèria que tot just acaba de néixer», que no ha superat la necessària etapa de catalogació i inventari, ni la sensibilització de la col·lectivitat en la necessitat de protecció d'aquest patrimoni.

Avançant part del contingut de la ponència que obre l'apartat d'estudis, Casanelles afirma: «Una definició molt restringida pot resultar inoperant, una altra de molt àmplia pot portar a la confusió i considerar-la com l'arqueologia de l'edat moderna i contemporània o l'arqueologia de la tècnica de tots els temps».

La polèmica està servida. Ben segur que la inclusió de la comunicació: «Aportació de los archivos de protocolos a la arqueología industrial de época medieval», independentment dels seus valors intrínsecs, pot escandalitzar més d'un que relacioni aquesta disciplina amb etapes preindustrials i industrials.

Riera planteja la necessitat d'una metodologia exhaustiva i multidisciplinària que analitzi la cultura material dins els seus contextos tecnològic, social i econòmic. També fa un breu repàs de les possibilitats derivades de la utilització pedagògica i museogràfica del patrimoni industrial.

Aquest primer apartat de metodologia conté 10 comunicacions que abasten plantejaments conceptuals, anàlisi de fonts, terminologia i tècniques de documentació i inventari.

El segon apartat tracta de la «utilització del patrimoni industrial» i s'obre amb la ponència d'Antoni González: «La conservació i reutilització del patrimoni arquitectònic industrial».

L'autor adverteix contra les tesis conservacionistes a ultrança generades a partir de criteris exclusivament fetitxistes (valoració a partir de la bellesa, de l'antiguitat, etc...). La conservació i ús del patrimoni industrial només pren sentit en la mesura que esdevé objecte d'anàlisi per a l'estudi d'una època de la nostra història.

Després tracta dels trets que determinen l'especificitat del patrimoni industrial: per un

